

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव

बी. ए. द्वितीय वर्ष संस्कृत

- १) प्रथम सत्र (III- Semester)
- २) द्वितीय सत्र (IV- Semester)

२०१० पासून अंमलात येणारा अभ्यासक्रम

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
बी. ए. द्वितीय वर्ष संस्कृत
(पेपर- G - २)

(जून २०१० पासून चा अभ्यासक्रम)

रूपक आणि खंडकाव्य

नेमलेला अभ्यासक्रम

तिसरे सत्र	१.	'मेघदुतम्'- (पूर्वमेघ) कालिदास, मध्यमव्यायोग	-	लेखक भास	गुण-४०
चौथे सत्र	१.	'कर्णभारम्', २. 'ऊरुभङ्गम्'	-	लेखक भास	गुण-४०
		अंतर्गत चाचणी	-		गुण-२०

- तिसरे सत्र -

तिसरे सत्र:	१.	'मेघदुतम्'- (पूर्वमेघ) कालिदास, मध्यमव्यायोग - भास	-	गुण- ४०
-------------	----	--	---	---------

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचे स्वरूप व हेतु

तासिका
-०५

१. कविकुलगुरु कालिदासाची व कविभासाची ओळख.
२. खंड काव्याचे व रूपकाचे स्वरूप जाणणे.
३. कविकालिदासाची व कविभासाची काव्यशैली जाणणे.

गट आ) अध्ययन व अध्यापन

-३५

१. भाषांतर.
२. कथावस्तु.
३. निसर्ग सौन्दर्य.
४. काव्य सौन्दर्य.

– चौथे सत्र –

चौथे सत्र: १. 'कर्णभारम्', २. 'ऊरुभङ्गम्' - लेखक भास गुण-४०

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचे हेतू व वैशिष्ट्ये तासिका
- ०५

१. भास या नाटककाराचा अभ्यास.
२. संस्कृत रूपकांचे स्वरूप जाणणे.
३. शोकांत रूपक जाणणे.

गट आ) अध्ययन व अध्यापन - ३५

१. रूपकांचे भाषांतर.
२. ससंदर्भ स्पष्टीकरण.
३. नाटकीय योजना / व्यक्तिचरित्र चित्रण.
४. उपरोक्त रूपकाच्या संदर्भाने एककतृत्वाचा विचार.

संदर्भ ग्रंथ

१. भसनाट्यचक्रम्- चौखम्बा विद्याभवन
२. Bhasa A Study- DR. Pusalkar
३. Kalidas- Dr. R. D. Kamarkar
४. Kalidas- Dr. V. V. Mirashi

– तिसरे सत्र –

नेमलेला अभ्यासक्रम

१. 'मध्यमव्यायोग' - भास २. 'मेघदूतम्' - (पूर्वमेघ) कालिदास,

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ : २ तास		गुण-४०
प्रश्न-१.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)	१० गुण
प्रश्न-२.(अ)	भाषांतर करा- (२ पैकी १) (मध्यमव्यायोग)	०५ गुण
(ब)	भाषांतर करा- (२ पैकी १) (मेघदूतम्)	०५ गुण
प्रश्न-३.(अ)	ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (२ पैकी १) (मध्यमव्यायोग)	०५ गुण
(ब)	ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (२ पैकी १) (मेघदूतम्)	०५ गुण
प्रश्न-४.	दीर्घोत्तरी प्रश्न (मेघदूतम्) किंवा विवेचक परिच्छेद (३ पैकी २) अंतर्गत परीक्षा	१० गुण १० गुण
एकूण-----		५० गुण

– चौथे सत्र –

नेमलेला अभ्यासक्रम

१. 'कर्णभारम्' - भास २. 'ऊरुभङ्गम्' - भास

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ : २ तास		गुण-४०
प्रश्न-१.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)	१० गुण
प्रश्न-२.(अ)	भाषांतर करा- (२ पैकी १) (कर्णभारम्)	०५ गुण
(ब)	भाषांतर करा- (२ पैकी १) (ऊरुभङ्गम्)	०५ गुण
प्रश्न-३.(अ)	ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (२ पैकी १) (कर्णभारम्)	०५ गुण
(ब)	ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (२ पैकी १) (ऊरुभङ्गम्)	०५ गुण
प्रश्न-४.	दीर्घोत्तरी प्रश्न (कर्णभारम्) किंवा विवेचक परिच्छेद (ऊरुभङ्गम्) (३ पैकी २) अंतर्गत परीक्षा	१० गुण १० गुण
एकूण-----		५० गुण

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
बी. ए. द्वितीय वर्ष संस्कृत
(पेपर- S - १)
(जून २०१० पासून चा अभ्यासक्रम)

– तिसरे सत्र –

काव्यशास्त्र

नेमलेला अभ्यासक्रम

‘काव्यप्रकाश’- पहिला उल्लास व उल्लास १० मधील पुढील अलंकार-
१) उपमा- प्रकारातील फक्त श्रोती व आर्थी (उपप्रकार नाहीत)
२) उत्प्रेक्षा ३) रूपक ४) ससंदेह ५) भ्रान्तिमान ६) श्लेष ७) अप्रस्तुतप्रशंसा ८) अर्थान्तरन्यास
९) विरोध १०) विशेषोक्ति - एकूण १० अलंकार

		तासिका
गट	अ) अध्ययन व अध्यापनाचे हेतू व वैशिष्ट्ये	- ०५
	१. संस्कृत काव्यशास्त्राचा परिचय करून घेणे. २. काव्य प्रयोजन, काव्य हेतू, काव्य लक्षण, व काव्यभेद जाणणे.	
गट	आ) अध्ययन व अध्यापन	- ३५
	१. नेमलेल्या भागाचे भाषांतर. २. वाक्यांचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण. ३. वेगवेगळ्या काव्यशास्त्रकारांच्या काव्यलक्षणचा तुलनात्मक अभ्यास. ४. अलंकारांचे वर्गीकरण. ५. अलंकारांच्या व्याख्या. ६. अलंकारांची उदाहरणे. ७. नेमलेल्या भागाचे भाषांतर.	

– चौथे सत्र –

नेमलेला अभ्यासक्रम

‘काव्यप्रकाश’- दुसरा व तीसरा उल्लास व १० व्या उल्लासातील पुढील अलंकार-
१) अनन्वय २) उपमेयोपमा ३) अपह्नुति ४) अतिशयोक्ति ५) दृष्टान्त ६) निदर्शना ७) व्याजोक्ति
८) व्याजस्तुति ९) असंगति १०) विभावना - एकूण १० अलंकार

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचे हेतू व वैशिष्ट्ये

तासिका

- ०५

१. संस्कृत काव्यशास्त्राचा परिचय करून घेणे.
२. काव्याचें काव्य प्रयोजन, काव्य हेतू, काव्य लक्षण, व काव्यभेद जाणणे.

गट आ) अध्ययन व अध्यापन

- ३५

१. नेमलेल्या भागाचे भाषांतर.
२. वाक्यांचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण.
३. वेगवेगळ्या काव्यशास्त्रकारांच्या काव्यलक्षणचा तुलनात्मक अभ्यास.
४. अलंकारांचे वर्गीकरण.
५. अलंकारांच्या व्याख्या.
६. अलंकारांची उदाहरणे.
७. नेमलेल्या भागाचे भाषांतर.

संदर्भ ग्रंथ:

१. Kavyaprakash- Dr. A. B. Gajendragadkari.
२. साहित्यदर्पण- विश्वनाथ
३. History of Sanskrit Poetics- Dr. P. V. Kane.

– तिसरे सत्र –

नेमलेला अभ्यासक्रम

‘काव्यप्रकाश’- प्रथम उल्लास व दहा अलंकार

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ : २ तास		गुण-४०
प्रश्न-१.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न-(१० पैकी १०)	१० गुण
प्रश्न-२.	ससंदर्भ स्पष्टीकरण. (३ पैकी २)	१० गुण
प्रश्न-३.	दीर्घोत्तरी प्रश्न किंवा विवेचक परिच्छेद. (३ पैकी २)	१० गुण
प्रश्न-४.	अ) अलंकाराची व्याख्या व उदाहरण. (२ पैकी १) ब) अलंकार ओळखून स्पष्ट करणे. (२ पैकी १)	०५ गुण ०५ गुण
	अंतर्गत परीक्षा	१० गुण
	एकूण -----	५० गुण

– चौथे सत्र –

नेमलेला अभ्यासक्रम

‘काव्यप्रकाश’- २ रा , ३ रा उल्लास व १० अलंकार

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ : २ तास		गुण-४०
प्रश्न-१.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न-(१० पैकी १०)	१० गुण
प्रश्न-२.	ससंदर्भ स्पष्टीकरणे. (३ पैकी २)	१० गुण
प्रश्न-३.	दीर्घोत्तरी प्रश्न किंवा विवेचक परिच्छेद. (३ पैकी २)	१० गुण
प्रश्न-४.	अ) अलंकाराची व्याख्या व उदाहरण. (२ पैकी १) ब) अलंकार ओळखून स्पष्ट करणे. (२ पैकी १)	०५ गुण ०५ गुण
	अंतर्गत परीक्षा	१० गुण
	एकूण -----	५० गुण

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
बी. ए. द्वितीय वर्ष संस्कृत
(पेपर- S - २)

(जून २०१० पासून चा अभ्यासक्रम)

नेमलेला अभ्यासक्रम

ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्य व तर्कसंग्रह

१.	ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्य अध्याय-१, पाद १.	-४० गुण
२.	तर्कसंग्रह (संपूर्ण) अन्नंभट्ट	-४० गुण
३.	अंतर्गत परीक्षा	-२० गुण

– तिसरे सत्र –

नेमलेला अभ्यासक्रम

तर्कसंग्रह (संपूर्ण)- अन्नंभट्ट

गट	अ)	अध्ययन व अध्यापनाचे वैशिष्ट्ये व हेतु	तासिका
- ०५
		१. सप्त पदार्थांचे अध्ययन.
२. ज्ञानाच्या प्रमाणाचे स्वरूप अभ्यासणे.
३. वैशेषिक व न्याय दर्शनांची परंपरा जाणणे.
४. भाष्य वाङ्मय व त्याचे स्वरूप अभ्यासणे.	
गट	आ)	अध्ययन व अध्यापन	- ३०
		१. गुण विचार. २. अनुमान प्रमाणाचे वेगळेपण.
३. प्रमाणांची सविस्तर चर्चा.	

– चौथे सत्र –

नेमलेला अभ्यासक्रम

ब्रह्मसूत्र शांकरभाष्य अध्याय- १, पाद १.

गट	अ)	अध्ययन व अध्यापनाचे वैशिष्ट्ये व हेतु	तासिका - ०५
		१. भारतीय तत्त्वज्ञानाचे स्वरूप अभ्यासणे. २. भारतीय तत्त्वज्ञानातील वेगवेगळे विचार प्रवाह जाणून घेणे. ३. अद्वैत सिद्धान्ताचे स्वरूप जाणणे. ४. भाष्य वाङ्मय व त्याचे स्वरूप अभ्यासणे.	
गट	आ)	अध्ययन व अध्यापन	- ३०
		१. ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्य १-१ चे भाषांतर. २. वाक्यांचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण. ३. वेदान्ताचे भाष्यकार व त्यातील अद्वैत सिद्धान्त. ४. शंकराचार्याची भाषा शैली. ५. सूत्र, भाष्य, अधिकरण यांचे स्वरूप.	

संदर्भ ग्रंथ:

तिसरे सत्र:-

१. Six Systems of Indian Philosophy.
२. तर्कसंग्रह- नलिनी चाफेकर.

चौथे सत्र:-

३. ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्य- कै. वासूदेवशास्त्री अभ्यंकर.
४. Vedanta- Dr. Ghate.

– तिसरे सत्र –

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

नेमलेला अभ्यासक्रम

तर्कसंग्रह (संपूर्ण)

वेळ : २ तास		गुण-४०
प्रश्न-१.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न-(१० पैकी १०)	१० गुण
प्रश्न-२.	भाषांतर करा. (३ पैकी २)	१० गुण
प्रश्न-३.	ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा. (३ पैकी २)	१० गुण
प्रश्न-४.	दीर्घोत्तरी प्रश्न. किंवा विवेचक परिच्छेद. (३ पैकी २)	१० गुण
	अंतर्गत परीक्षा.	१० गुण
	एकूण -----	५० गुण

– चौथे सत्र –

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

नेमलेला अभ्यासक्रम

ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्य १.१

वेळ : २ तास		गुण-४०
प्रश्न-१.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न-(१० पैकी १०)	१० गुण
प्रश्न-२.	ससंदर्भ स्पष्टीकरणे. (३ पैकी २)	१० गुण
प्रश्न-३.	विवेचक परिच्छेद. (३ पैकी २)	१० गुण
प्रश्न-४.	दीर्घोत्तरी प्रश्न किंवा दीर्घोत्तरी प्रश्न. (३ पैकी २)	१० गुण
	अंतर्गत परीक्षा	१० गुण
	एकूण-----	५० गुण

समकक्ष अभ्यासक्रम

द्वितीय वर्ष कला

वर्ग	जुना अभ्यासक्रम	नवीन अभ्यासक्रम
द्वितीय वर्ष कला	<p>पेपर क्रं. G - २</p> <p>कर्णभारम्, ऊरुभङ्गम्;मध्यमव्यायोग मेघदुतम्, पुर्वमेघ</p>	<p>पेपर क्रं. G - २</p> <p>तिसरे सत्र १. कर्णभारम्, ऊरुभङ्गम्;मध्यमव्यायोग चौथे सत्र २. मेघदुतम्, पुर्वमेघ</p>
	<p>एस-१</p> <p>काव्यप्रकाश- मम्मट, उल्हास १ ते ३ व उल्हास १० मधील निवडक अलंकार</p>	<p>एस-१</p> <p>तिसरे सत्र १. काव्यप्रकाश- मम्मट, उल्हास पहिला व उल्हास १० मधील निवडक अलंकार चौथे सत्र २.काव्यप्रकाश- मम्मट, उल्हास २, ३ व उल्हास १० मधील निवडक अलंकार</p>
	<p>एस-२</p> <p>ब्रह्मसुत्र शांकरभाष्य अध्याय- १, पाद १ तर्कसंग्रह (संपूर्ण) अन्नंभट्ट</p>	<p>एस-२</p> <p>तिसरे सत्र १. ब्रह्मसुत्र शांकरभाष्य अध्याय- १, पाद १ चौथे सत्र २. तर्कसंग्रह (संपूर्ण) अन्नंभट्ट</p>